TAlem seminariam speciem toto terrarum orbe, vbi ad hoc idonea erat elementi temperies, dedit, vt nusquam illius speciei virtus deesset, non enim locum mutant plantæ, & animalium modo, per terras ambulant, sed suo loco consistentes semen maturum ibi proijciunt, neq; transplantandi hominibus data fuit cura, vt quibus omnia sponte offerebantur necessaria. Cumq; nihil frustra & sine causa sapientia Dei creârit, quod non ad aliquam vitæ necessitatem sit vtile, certissimum est nullum esse morbum, nullum naturæ defectum, cui non propitio remedio prospexerit. Quamobrem tot species plantarum pullulare & enasci fecit, quot conseruandæ & sustentandæ hominum vitæ & omnium animalium opus erat, & lignum vitæ in medio paradysi collocauit, vt homo quousq; mandati exercitio & obsequio diuinior factus, in cœlum transferretur, eius vsu vitam salubrem conseruaret: sic & bruta animantia suæ naturæ subsidium quærunt, Hirundo Chelidonium, Catus Nepetam Buso Plantaginem & Saluiam, Canis gramen, Testudo Cunilam, Mustela Rutham, Ciconia Origanum, Perdix Parietariam, quæ & Perdicium dicitur, Accipiter Hieracum, Columba verbenacam, Pica quoq; ægrotans dicitur lauri folia in nidum congerere, quo morbos illis arceat, sic Ceruos credimus Dictamum herbam, quod eius pastu telum eiecisset, sagittarũ vulneribus mederi, ostendisse. Ceruas Seseli herbã demonstrasse arbitramur, & Fœniculũ nobilitasse Serpentes, nam gustatu & esu ipsius senectam exuere, oculorumq; aciem succo eius reficere scimus, quod & pluribus liceret ostendere, quandoquidem natura ipsa animantia docta, plurimarum herbarum vires sibi cognitas mortalibus indicarunt. Tales autem species plantarum in quaq; regione creauit, quales hominibus & animalibus ibidem natis, temperatura conuenirent, quod comperimentis sæpenumero probatũ est, ita vt ex sola plantarum nascentium frequentia animaduerti ferè possit, quibus morbis popularibus, nimirum ἐνδημίοις, quelibet regio subiecta sit. Ita apud Danos, Phrysios, Hollandos, quibus Scorbutus dictus morbus frequens, istius quasi proprium medicamentum Cochlearia scilicet copiosè prouenit, Ita vbi in paludosis locis Tamariscus natale solum agnoscit, plerumque lienis ibidem vitijs exposi ti sunt incolę, quod ex lurido colore, qui in tumescente cute illis efflorescit, hypochondrijsq; inflatis videre licet. Eodem modo obseruatur, quibus in pagis circa sepes in arcis frequens Absynthium luxuriat, in issdem habitatores naturalium viscerum obstructionibus, ventriculi infirmitate, suffusione bilis plurimum affectos, vt facile, nisi prędictę herbę vsu, viscerum meatus reserantur, exterşaq; bile eadem roborentur firmenturq;, in Ictérum primum, paulo post in Aquam intercutem exorbitent. Et licet quędam sint inimica & venena quibusdam, suo tamen modo adhibita, sunt salutaria, sic ex pessimis venenis sit nobilis theriaca, & nihil est tam alienum à natura hominis conditum, cuius vsus alicubi non sit vtilis. Nunc de semine agamus. Ex atomis terrę per opus sapientię, ideam Dei ac bene dictionem, creauit Deus herbas & plantas, sic autem creauit quemadmodũ nunc ex semine illa nascuntur, eadem enim est primę generationis, quę secundę, operatio, cum sit & maneat eadem species.

Quemadmodum ergo ex semine nascitur planta, ita & ex atomo terrę, per ideam formato in certam speciem, & è contrario. Ex semine autem gemmula altero fine comprehensa, qua parte seminis apicem facit, humorem terrę aut aquę attrahit & radiculam vnam aut plures facit, pro ratione speciei, perq; eas alimentum attractum in alterum sui finem, truncum generat, & consequenter quę truncо adherent rami & folia, specifica autem vis est in gemmula illa, quę omne attractum alimentum in suam naturam & speciem mutat. Eadem est ratio in atomo terreo formato per ideam, non enim aliter suam germinationem facit quam semen. Porro illud alimentum attractum vt magis sursum fertur, magis etiam ac magis in formã eius, quod inde nascitur alteratur, in ramos à trunco diuisos, in folia, in florem & in fructus. Perfectissimus omnis est fructus in quo absoluitur semen, quod ad multiplicationem speciei datum est. Et superiora per calorem ad adcrescendum excitata, succum ab inferioribus trahunt, radix autẽ non potens sufficiens alimentum superioribus administrare, nouas attrahendi colligit radices, per quas copiosius alimentum colligit. Hinc consequitur, quę plantæ plures habent radices, eorum superiora maiore alimento opus habent, & fructus sunt humidiores, nisi radicum potior sit vsus, quam fructuum, in quo sapientia diuina animalium vsui prouidit, sic herbæ, quarum radices esui destinatæ sunt, plus succi attrahunt, & radices succulentiores sunt & crassiores, natura præcipuè radicibus incrementum non herbis procurante, & quæ longiores sunt, eæ siccioris pinguioris q́ue ferè sunt substantiæ, vtquæ siccius alimentum in profundo quærunt. Multa ex accidentibus & proprietatibus radicum obseruari possunt, quæ ad naturam, earundem & herbarum, disquirendã pertinent. Defertur autem succus attractus in herbis sursum, per partes nondum alteratas, in arboribus vero per corticem, vtpote spongiosum magis, donec ibi longiuscula mora alteretur à vicina parte, & quod nobilissimum est & defęcatius, sursum in flores, fructus & semen attollitur. Multæ hic indaganti occurrẽt speculationes. Quod vero sic, vt dixi, sursum feratur succus attractus, docent nos insitiones surculorum in arboribus, in iis enim attractus humor primum surculorum cortici communicatur, vbi moram faciens cortices surculorũ corticibus stemmatum vnit, & post lignum ligno connectit, sed species quæ in stemmate est, mutatur in speciem surculi inserti, sic iuxta mandatum Dei eadem species semper eadem producit, siue ex semine, siue ex surculo insito, & consequenter iuxta illius speciei naturam ramos, folia & fructus ac semen profert. Non inutile etiam consideratu est, quanto tempore: & quanto à terra interstitio, fructu, & semen adolescat, & quibus humoribus plantæ circa radices delectentur, quos refugiant, & si possibile sit, quo pacto succus alteretur per singulos gradus, in radice, in trunco, in foliis, in floribus, in fructu, in semine, sic enim speciei naturæ exactius dinosceretur, saltem hoc in confesso est, alimentũ plantæ multo nobilius esse in fructu quam in planta, nobilissimum autem in semine, vt quod copus est totius creationis illius speciei.

Ex

Ex iam dictis colligitur, alias herbas & arbores in alijs regionibus creatas esse, & experientia docet, alias in America siue Noua India esse, quæ nusquam in hac nostra continente, Asia, Africa, & Europa reperiuntur, quæ tantisper in hominum vsu non fuerunt, donec eò aliqui emigrarent, quod post ætatem Christi & Apostolorum factum, opinor: similiter & animalia ibi sunt, quę in nostra continente minime inueniuntur, quæ haud dubiè à creatione mundi ibi extiterunt, vnde suspicor eas terras diluuio obrutas non fuisse, cum hominem delere vellet Deus, Gen. 6. vsque ad v. 7. non enim ibi erant homines, proinde nec animalia ibi creata, ibiq; habitantia delenda erant, vt periret homo, quem condidisse pœnitebat, propter causam in animalibus non repertã. In ista verò nostra continente perire animalia debuissent, nisi aliqua in arca fuissent seruata, quia in aquis viuere nõ potuissent.

Quum igitur virtutes ligni vitæ, sparsim toto orbe condidisset Deus, eadem opera vtrique hominis statui consuluit, obedientiæ & peccati, nec vis lignivitæ in paradiso, aut per orbẽ sparsa, frustranea fuisset. Impleto enim hominibus mundo, non omnibus ad lignum vitæ patuisset accessus, sed æquius fuissent herbæ ac plantæ sparsim natæ, & fuisset homini certus delectus, & benedictio omnẽ morbum auertisset. Cum igitur ad vsum & ministerium hominum sapientissimè creata essent, in superiore simul ac inferiore mundo, quam pulchra harmonia tum fuit? vbi ima supremis consentiebant, & ab illis opem expectabant, suprema imis sua dona conferebant, & omnia homini subseruiebant, donec à Deo in cœleste habitaculum transferretur. Hæc oiconomia, hæc pulchritudo status, inuiolata permansisset, si Adam non peccasset, eadem tamen harmonia, si quis diligentius attendat, in primæ naturæ vestigijs adhuc deprehenditur: nihil enim tam exiguum est, quod non alicui seruiat & à perfectiore dependeat, omnia propter hominem sunt, ad scopum ergo cũ omnia tenderent, & scopus ille, homo inq̃, ex varijs partibus constaret, quæ tamen consentientissimam inter se harmoniam seruarent, vtpote in qua vita consistebat, alia stomacho, alia epati, alia cordi, alia sanguini, alia renibus, &c. subseruiebant, quamobrem tot erant simplicia aut plantæ, quot viscera in homine, & quot viscerum affectiones. Et quum vnumquodque ens attractum alimentum in suam speciem mutet, & sint diuersę stationes in corpore humano, & diuersæ viæ ad singulas extremas stationes per quas alimentum meet, puta in ventriculo, in epate, in sanguine in liene, &c. ea simplicia sunt fortiora, aut citius tanquam amica medias stationes permeant, quæ virtutem suam integram ad extremas deferunt, & ibi operantur, quæ vero illic à natura alterari non possunt, ea aut venena sunt, aut naturæ molesta. Quæ in primis stationibus alterantur, amica sunt naturæ, aut exiguæ virtutis. Quæ integra virtute ad extremas stationes penetrant, amica naturæ existentia, ea sunt quæ illi membro aut visceri magis sunt appropriata, & quosdam characterismos habent, ex quibus dignosci possent, si quis diligentissimè perscrutetur, Videmus enim eas quæ magnam naturæ similitudinem habent, etiam in figura communicare, sicut cepæ & allia, & quæ his similia sunt, bulbos habent pro radice, & similem fere herbam sursum generant, si flores colore differunt, hoc pro singularum peculiari proprietate & aliquali differentia fit. Sic multæ sunt herbæ & arbores, quæ folia in ambitu dentata in modum serræ habent, quæ eadem de causa sic germinant, proinde simile aliquid habent in natura, in quo conueniant: multæ item herbæ & plantæ, folia in ambitu minime dentata, sed æqualiter circumscripta habent, multa dentata in acumen abeunt, multa in rotundos veluti lobulos, vt ruta, multa in aciem duram & pungentem, veluti taxus, omnia diligenter obseruanda, siquidem non casu talia sunt, sed ita perpetuo producente natura: quamobrem cum nihil temere natura producat, & eiusdem figuræ eadem perpetuo creata est causa, necesse est multa certa specierum lege similia esse, & natura aliquo modo communicare. Amplius cum cœlestium & terrestrium in eundem scopum, hominem, sit conspiratio & societas, cœlestia autem sint æterna, species etiam in hoc inferiore mundo sint æternæ, easdem semper in figura & forma generationes habent, & singulæ à proprijs in cœlo causis dependent: vtile est in characterismos plantarum intendentes, multa in vnum astrum respicientia, multa item eiusdem naturæ apud medicos peritiores participia colligere & perspicere, in quibus figura, colore, sapore, cæterisq́ue qualitatibus sibi mutuo respondeant, sic enim ex similitudine de natura rerum iudicare discet. Est enim cuiusq; naturæ proprius character, quem perpetuo seruat, aspirante consimili in cœlis natura. Hæc pro mea qualicunque speculatione lectorem admonere volui, quò rem longe vtilissimam, in qua Salomon multam laudem 3. Reg. 4. cap. v. 33. adeptus est, suis studijs adiuuet. Quæ enim præ oculis sunt, & perpetuò eandem legem naturæ, in figura & forma sectantur, quid in studio & industria perueſtigare possent? Operosùm quidem est, sed omnia vincit labor. Audiui ego industriè & solerter admodum, de herbarum characterismo differentem Illustrissimi Principis Iuliaci Medicũ doctissimum, Reinerum Solinandrum, qui vtinam in tam necessaria philosophiæ parte pergat aduigilare (si quisquam potest, ille potest, qua est dexteritate ingenij in perscrutanda natura, & causis rerũ) breui apodixes 'characterismorum haberemus, & occultas singulis visceribus approprietatas.

Itaq; dum vbique virtutes ligni vitæ constituit Deus, recte Psalmista inquit psal. 110. Magna opera domini exquisita in omnes voluntates eius, semper ad scopum præconstitutum opus suum dirigit, siue primo mandato obediat Adam, siue non obediat, idque in summa sapientia, misericordia, bonitate & iustitia.

Postquam pro meo exili intellectu de natura & varietate plantarum egi, vnum est summum naturæ miraculum, quod tam multa quæ sunt in singulis speciebus, verbi gratia, magnitudo, forma, figura. odor, sapor, color, folia, nerui, radices, cortex, vis, & infinita quæ vni plantæ insunt, in tã exigua seminis gemmula, quam dixi, latet: vis enim tota speciei, in illa gemmula absconsa est, cum gemmula illa